

Uit het boek van J.J. Struys "Drie aanmerkelyke reizen, door Italiën, Griekenland, Lijfland, Moscovien", uitgave te Amsterdam door Steeve van Esveldt, 1746.

E X T R A C T

Uit den Brief, geschreven in de Stad *Ispahan*, van *David Butler*.

Den 6 Maart 1671.

Om alles dan in 't kort te verhaalen, zo quam den eersten *Maart* des jaars 1670, een ordre uit *Moscou* van den Grootvorst, dat alle het Scheepsvolk na *Moscou* zou gezonden worden; daar wy niet rouwig om waren. Ik hield aan by den Heer op de ordre na *Moscou* te gaan: hy ordonneerde, dat men het Schip eerst zoude voorzien, en een bequaam Vaartuig maaken, om by voorval tegen de *Cosakken* te gebruiken; dat alles geschiede, en waren doende tot *April*; doe liep het Vaartuig van de Werf af, zynde een groote Sloep, daar 6 a 8 Stukken konden op leggen; en 26 Roeijers aan elke zyde, een zeer bequaam Vaartuig voor *Astracan*. Om nu een waarachtig en kort verhaal te doen van 't inneemen van *Astracan*, en te zeggen van het gepasseerde, zo is dit volgende (God betert) zedert voorgevallen: Den Roo-

ver

ver is genaamt *Stenko Radzin*, en quam in *Maart* tyding, dat de *Cofakken* weder waren gerebelleert. Den 10 *April* wierden door ordre van den Heer gezonden, onder beleid van des Heeren Hofmeester, *Levonti Boogdonof*, met een party van 800 Mannen, te weeten, 400 *Ruffche* Ruiters, en 400 *Nagaysche Tarters*, om na een Stad, genaamt *Zaritzza*, die omtrent 80 mylen van *Astracan* legt, te marcheeren. De Stad legt naast aan de Rivier den *Don* of *Tanays*, zynde dezelve plaats waar langs de *Cofakken* woonen. De Rivier valt niet in de *Wolga*, als wel zommige meenen: want de *Cofakken* brengen hun Vaartuig, dat maar van een uitgeholde Boom is, een dag reizens over Land, en zo in de *Wolga*; daar gebragt zynde, binden eenig hout aan derzelve zyde, om de styfte. De *Cofakken* hebben de *Ruffche* Spraak en Geloof; en is hun van den Keizer vergunt eenige Vryheden in hunne Plaatzen; gelyk by ons *Kuilenburg* en *Vianen*; alwaar *Schelmen* en *Dieven*, uit *Rusland* wegloopende, worden gespaart.

Den 27 of 28 *April* quam tyding van bovengemelde *Boogdonof* met een gevangen *Cofak*, hoe dat de Rebellen de Stad *Tzanitzza* hadden ingenomen; doch dat daar omtrent door de *Cofakken* 1200 *Moscovische* Zoldaaten meest doodgeslagen en verdronken waren; hoedanig en door wat praktyk zy de Stad overrompelt hebben, is hier te lang om te verhaalen. De voorschreve 1200 Mannen waren een weinig te vooren uit *Moscou* gekomen, tot bezettinge der zelve Stad. Middeleerwyl quam ook tyding, dat de *Veld-Tartaaren* tweedrachtig waren, vernielende malkander, zo wel groote als gemeene Liedden. Op deze tydinge retireerde zich de voornoemde *Boogdonof*, voorttrekkende in de Stad, genaamt *Chornojaar*, zynde omtrent 50 mylen van *Astracan* gelegen. Den gevangen *Cofak* wierd gepynigt, en zo schrikkelyk gemarteliseert, dat ieder daar over mededogentheid moest hebben. Aanstonds wierd tot *Astracan* alle het Vaartuig klaar gemaakt, en daar aan nacht en dag gearbeid, en een der Heeren zoude gaan om *Boogdonof* met een Regiment *Ruffche* Zoldaaten te versterken, leggende in *Astracan*, onder een *Poolsch* of *Rusisch* gedoopte Overste, *Ivan Rufinski*, die tot zyn Overste Luitenant had eenen *Jacob Windrong*, zynde een *Schotsch* Edelman, geboortig van *Edenburg*, een zeer Godvreezend Borst, oud omtrent 33 jaaren, welke met 500 Zoldaaten van 't Regiment geordonneert wierd, zich vaardig te houden met den Heer te gaan. De *Duitsche* Officiers

waren *Paul Dolf*, Kapitein en Vuurwerker, met zyn Stiefzoon *Lo-
dewyk Fabritius*, een Jongman, noch een *Engelfch* Kapitein, *Robbert
Heyn* genaamt; myn Luitenant, *Nicolaas Schaak*, was Kapitein ge-
maakt, met noch twee *Duitsche* Luitenants, doch op zyn *Ruffch*-
gedoopt, nevens 2 a 3 *Vendrigs*; de rest der Officieren waren meest
Poolen en *Ruffchen*. De Kapiteins vertrokken op *Pinxter*-maandag,
den 25 *May*, nevens den Heer *Knees Simeum Ivanowitz Elboof*, in
omtrent 40 *Ruffche* Vaartuigen, gemonteert ieder met een *Metaal*
Stukje en verdere *Amonitie*, ophebbende omtrent 2600 Mannen;
zynde de overige, buiten de 500 Mannen, meest *Astracansche* Zol-
daaten, die eenige onderscheid tuffchen elkander hebben.

Dien zelven dag wierd den gepynigde *Cofak* in 't gezicht der ge-
heele *Armee* opgehangen. Ondertuffchen begonnen de *Astracansche*
Inwoonders dapper te murmureeren, en fpraken niet anders als re-
bellige en oproerige woorden tegens den *Gouverneur*, dat quaade
beginzelen waren. Dien zelven tyd arriveerde tot *Astracan* een
Duitsch Chirurgyn, die met een *Envoyé* van wegen den *Grootvorft*
in *Persien* was geweest; ik kocht noch van den Chirurgyn eenige
Zyde Stoffen, en 480 *Vellen* *Turksleer*, die ik hem aanftonds be-
taalde. Middelerwyl hoorde men noch groote *murmuratie* in de
Stad, die dagelyks toenam.

Op den 4 *Juny* quam 'er een *Edelman* van de *Stad Chornojaar*,
met zeer flegte tydinge, dat dien zelven dag, als *Knees Simeum Iva-
nowits* met zyn byhebbende *Armee* aldaar arriveerde, de *Cofakken*
zich meerder vertoonende, de *Ruffche* *Armee* aanftonds rebelleerde
en *Cofaks* verklaarde, en had zich deze *Edelman* met groote moeite
gefalveert; die ons ook bekent maakte, dat alle de welmeenende
Officieren van de *Afvallige* fchandelyk waren vermoord. Op dit
onverwagte gerucht liep geen kleene alteratie door de *Stad*. Ik
wierd aanftonds van den *Gouverneur* ontbouden; my vraagende,
of ons *Scheepsvolk* wel bequaam was om met het *Gefchut* om te
gaan? En ordonneerde, dat men voort al 't *Gefchut*, zo 't om de
Wal was leggende, zou *visiteeren*, en 't geen noodig was *reparee-
ren*; 't welk gefchiede.

Donderdags, den 5 *Juny*, trokken wy *Duitschen* van het *Schip*,
en bragten al het *Goed*, op ordre van den Heer, in 't *Slot*; daar
wierden *verscheide* *Stukken* door onzen *Conftapel* geladen. De
murmuratie door de *Stad* vermeerderde hoe langs hoe meer, en
fchee-

Scheenen absoluut te willen rebelleeren. Den voornoemden Chirurgyn, die wel 14 jaaren onder de *Ruffchen* had verkeerd, verzekerde my, dat de *Ruffchen*, zo het zo voortging, t'zyner tyd de Stad zouden verraaden, en wy, als Vreemdelingen zynde, als dan alle zouden omgebragt worden; en alzo ons onze Gagie was afgezegd, en wy geen andere dienst als omtrent het Schip schuldig waren, dat het beter was, ons met de vlucht na *Persien* te salveeren. Ik had ons Volk al voorheen geordonneert, Provifie te koopen van Meel en Hout, gelyk ik mede voor een jaar of anderhalf voorzien was, denkende dat een formeele belegeringe zou volgen. Nu, op de gezegde bede van den Chirurgyn, ontbood ik al myn Officieren, daar mede raad houdende, stemden eenpaarlyk, dat het best wast te vluchten, alzo zy geen Gagie kreegen, en geen Stads-, maar Scheepsdienst schuldig waren; zy wilden wel alles verlaaten, en niet als hun Kleederen, dieze aan hadden, mede neemen: maar alzo ik veel kostelyk Goed en Kleederen had, zo wilden zy myn groot Valies vol pakken, ook myn klein Koffertje, met noch twee kleene Kistjes; dat ik toe stond. Ieder een zou zyn Provifie van Brood in de zak mede neemen, ook niemand achter te laaten, als twee Matroozen, die Vrouwen en ieder een klein Kind hadden. Op Vrydag na de middag wierd myn beste Goed in 't Schip gebragt, alzo wy 's avonds meenden te vertrekken; dat de voorfchreve twee Vrouwen gewaar wierden, die mede wilden. Ik de voorgenomen zaak overleggende, en 't gevaar confidereerende, dat met een Sloep, maar 26 voeten lang zynde, met 23 Perzoonen in Zee te gaan, was daar over zeer beducht, denkende dat ons 't gevaar dan noch flimmer zou kunnen overkomen. Ik had een Matroos by my, genaamt *Karsten Brand*, onze Conftapels Maat, met wien ik resolveerde te blyven, en dat het beter was de uitkomst in de Stad af te wagten, en ons, indien 't noodlot zulks vereifchte, liever dood te vegten, als onzeker waar heen te vluchten. Ik liet zulks de Schipper en Chirurgyn weeten; 't welk zy ook zo verstonden. Ik zond ook aanstonds een Matroos om den Stuurman, die buiten met het ander Volk aan 't Schip was, alwaar de Sloep lag, om myn resolutie bekend te maaken; maar vond de Poort vroeger als ordinair gefloten, zo dat ik hem niet konde fpreken. Ik daar over beducht zynde, en denkende of zy wel buiten my mogten vertrekken, en ons verlaaten, zo wierd ik van onzen Schipper en twee Matroozen, waar

onder een zyn Vrouw by hem had, geruft gestelt, my verzekerende, dat zy lieden het hart niet hadden, om buiten my te vertrekken. Ik ging dien avond, nevens den Viceroy, op de Wallen van het Kasteel de Ronde doen, die overal met Stormbalken en groote hoopen Steenen belegt wierden, om de Bespringers intyd van nood daar mede af te weeren.

Den 7 Juny, zynde Zaturdag, zond ik weder een Matroos na het Schip, met eenige ordre; maar alzo dezelve niet haastig genoeg weder quam, ging ik zelfs, nevens den Chirurgy, en bevonden dat het Volk met de Sloep gevlucht was. Den Schipper en andere waren daar over zeer ontstelt, doch ik niet zo zeer, en zeide tegen hun lieden, dat ik den Viceroy 't vertrek van 't Scheepsvolk zoude bekend gaan maaken, ook de reden waarom zy gevlucht waren. Den Tolk, daar ik my te vooren van liet bedienen, was mede weg, zo dat ik my moest behelpen met den voorschreve Chirurgy. Den Heer Gouverneur dan zulks bekend gemaakt hebbende, schein daar uitterlyk niet veel om te geeven, alzo ik hem verzekerde, dat ons Volk niet na de *Cosakken* gevlucht was, 't geen ik wel konde doen.

Op dien zelven dag wierd een Post van *Moscou* afgevaardigt, zynde den zelven Edelman, die de tydinge van 't rebelleeren en afvallen der *Russchen* omtrent *Zaritza* had mede gebragt. Den Edelman was voor dezen met my op het Schip geweest, als ik de *Wolga*, van *Casan* tot *Astracan*, afquam, en genaamt *Danile Tourlekojof*, die my in stilte verhaalde, dat de Afvallige de *Russchen*, met den Oversten Luitenant en andere Officiers, zeer Barbaariesch hadden gehandelt, en dat dien gantschen Landstreek, ja zelfs de Stad *Astracan* half ver-raaden was; daar op hy my niet meer zeide, en nam zo zyn afscheid.

Den 9 Juny kreeg ik ordre van den Gouverneur, om de Fortificatie der Stad te bezichtigen, zynde aan de eene kant een Engels Gereformeerd Overste, die uit de Stad *Terki* gekomen was; welke Stad door den gemelden Overste met nieuwe Fortificatien was voorzien en versterkt, zynde gelegen in het Land der *Circassen*, omtrent twee mylen van de *Caspische Zee*; de oude Stad of Kasteel is vooreneen gebouwd, volgens 't schryven van *Adam Olearius*, door een Hollander, genaamt *Cornelis Klaasz.* Die Overste, zeg ik, had het eene, en ik het ander Quartier te verbeteren, op dat het Volk bedekt kon staan. Den Gouverneur my en den Overste om raad vragende, wat men best zouden doen tot verzekeringe der Stad?

Daar

Daar op den Overfte antwoorde, en verftond niet quaad te zyn, dat men eenige Buitenwerken deed maaken. Doch ik gaf mynadvys, dat men zou proclameeren, dat alle die geene, welke de *Cofakken* waren toegevallen zedert zodaanigen tyd, en die zelve *Rebellen* wederom te verlaaten, zouden gepardonneert worden; daarenboven, dat men de murmureerende Stads Volkeren met eenige vereeringe van Geld en andere beloften, zou zoeken op onze zyde te krygen; doch myn raad wierd verworpen.

Ondertuffchen wierd overal fcherpe Wacht gehouden, blyvende de *Zoldaaten* geheele nachten op de *Muuren*, om den gedreigden *Aanval* af te wagten, en dan alle paraat te mogen zyn, zynde by en voor ieder *Schutgat* twee *Mannen*.

De *Persiaanen*, *Calmukken* en *Circaffen*, onder het beleit van een *Persiaansch* *Gezant*, zo na *Moscou* zoude hebben gegaan, en hy, zynde *Kapitein*, trok alle dagen in goede ordre om de *Wallen*, maakende veel vreugde met *Battamenten* van *Danffen*, *Pauken* en *Schalmeijen*. Zy hadden tot hun *Post*, de *Poet Nietze Basna*, of het *Bolwerk* daar de *Misdaadigers* in gepynigt wierden.

Op *Zondag*, zynde den 15 *Juny*, was ik by den *Viceroy* ten eeten. De *Maaltyd* gedaan zynde, vereerde hy my een geele *Satyne Rok*, twee *Broeken* en twee *Hemden*, daarenboven begunftigde hy my dagelyks met zyn *Tafel*, en beloofde my, voor de goede ordre, welke ik over 100 *Mannen* had, en onder myn gebied ftonden, groote vergeldinge: ik verzuimde ook geen nacht om eens of tweemaal de *Ronde* te doen.

Op *Donderdag*, zynde den 19 *dito*, quam in de *Stad* tyding, dat de *Cofakken* zeer fterk in 't getal op dezelve aanquamen, dat ook zo continueerde, door dien veel *Viffchers* en *Land-Tartaaren* by ons quamen te vluchten. Daar liep dien tyd een valsch gerucht door de *Stad*, als dat de weggevluchte *Bootsgezellen* het *Kanon*, dat om de *Wallen* legt, zonder fcherp, en maar met een prop hadden gelaaden. Andere zeiden weder, dat dezelve *Bootsgezellen* daar eerst een *Prop*, daar na *Kruid*, en zo voorts de *Kogel* daar op hadden gedaan. Den *Heer Gouverneur* of *Viceroy* ontbood my op dat zeggen; maar bevonden in zyn *prefentie*, met het weder ontladen van 't *Kanon*, dat *Schelmen* zulks gedivulgeert hadden. Op dezen avond gaf onzen *Schipper* een belagchelyk advys over, tot *defensie* der *Stad*: hy wierd geordonneert, op de *Wolnofentske Poort*,

alwaar den Gouverneur zyn Broeders Quartier was, en genaamt, *Michailo Simeumnowits Prisovofski*. De voorschreve Schipper leende my myn zilvere Degen af, met belofte, my die te betaalen, zo hy weg quam; 't geen ik hem toestond.

Op Vrydag, zynde den 20 Juny, wierd ik van den Heer gemaakt Overfte Luitenant, onder het Regiment, in de plaats van den voornoemden *Jacob Windrome*; welke dienst ik provisioneel aannam: maar weezende daar niet grootelyks mede gedient. Hier overscheen den Oversten, die zulks bekend gemaakt wierd, niet wel te vreden te weezen; die ook in 't byzyn van den Heer Gouverneur zeide, dat het nu geen tyd was na zulke dingen te solliciteeren; en meende dat ik daar grootelyks om gebeden had: maar wierd wel haast beter onderricht, en presenteerde daar na my zelfs in het Regiment te bevestigen; 't welk ik heuffelyk weigerde, en my excuseerde. Ik kreeg doe een vaste Post op 't zelve Quartier des Oversten van de *Tartaarische* zyde, daar het Fort op haar swakste was.

Op Zondag, zynde den 22 Juny, quamen de *Cosakken* in 't gezicht van de Stad; doe quam ook een *Cosak* met een *Ruffche* Paap vooruit, om de Stad op te eischen. Den Gezant had ook een *Duitsche* Brief aan my, daar in my raadende, dat, zo ik in 't leeven wilde blyven, niet met myn Volk zoude vegten. Dezelve Brief wierd van den Heer Gouverneur, zonder die ter degen gelezen te hebben, aan stukken gescheurt; ook waren de Bengers dezer Brieven de monden opgespalkt, op dat zy tegen de Gemeente niet spreken zouden; die ook aanstonds den kop wierden afgeslagen.

's Maandags quam de *Cosaksche* Armee, met omtrent 300 zo groote als kleene Vaartuigen, digt onder de Stad, loopende in een Rivier by de Wyngaarden, leggende omtrent een halfuur van de Stads Wallen. Op derzelve aankomst wierd door de onze het geheele *Tartaarische* Legerquartier in den brand gestookt. Ik stond nevens den Heer Gouverneur op het Dak van zyn Huis, en ziende voor de Stad verscheide Bootjes in 't vaarwater, zeide ik tegen den Heer, dat zulks niet behoorde te geschieden, en dat, al waren 't Visschers, wel eenige intelligentie konde geeven. 't Welk den Heer observeerde, commandeerende aanstonds derwaarts eenig Volk, om alle deze Vaartuigen in den grond te booren, en aan stukken te houwen; dat datelyk geschiede. Dien zelve dag wierden door de *Persiaansche* en *Circassische* Partyen 4 *Cosakken* gevangen in de Stad gebragt; die

die in myn byzyn gepynigt, en aanstonds 2 opgehangen, en 2 den kop afgeslagen wierden.

Op Dingsdag wilde den Overste my wederom voor de Zoldaaten tot Overste Luitenant laten bevestigen: dat ik andermaal excuseerde. Wy hadden van een Keizers Factoor, genaamt *Ivan Turkin*, vereert gekreegen een Pyp goed Bier, en wat Tabak, dat wy onder onze Zoldaaten uitdeelden, om dezelve te courageeren. Dien zelve voornacht deed ik met den Chirurgyn, nevens een ander, de Ronde op de Stads Wallen; omtrent middernacht ging ik op myn Post wat leggen slaapen, maar wierd haast gewekt, alzo de *Cosakken* vast aanquamen om den eersten Storm te beginnen, 't welk geschiede omtrent 3 uuren na middernacht, aan de *Wosnafsinske* Poort, daar onzen Schipper, nevens des Gouverneurs Broeder, de Wacht hadden; wy zagen, zo wy meenden, een Esquadron *Cosakken*, daar ik met een 12 Ponder dapper vuur op gaf. Ondertusschen ging het schieten hard aan. Een weinig daar na quam de Engelsche Overste, genaamt *Thomas Bailly*, by my, met de meeste van de Duitsehe Officiers, ons verklaarende, hoe dat de Stad verraaden was, zynde den Overste met een Piek in de wang gestooken, en in 't dikke van zyn been gequetst, en, alzo hy geheel in 't Harnas was, konden zy hem nergens anders geen hinder doen: dezelve quetsuuren had den Overste van onze eigen Stads Zoldaaten gekreegen: hy vermaande hun, dat zy een afkeer van de *Cosakken*, als zynde Rebellen, zouden hebben, en hun Stad getrouwelyk defendeeren: maar kreeg ten antwoord, dat hy zulks zoude zwygen. Ik vermaande hem, dat hy weder na zyn Post zoude gaan: want alzo 'er weinig apparentie was om van zyn quetsuuren geneezen te worden, dat misschien de Zoldaaten, op verdere vermaaning van de andere Officiers, hun verraadery wel zouden nalaaten: 't welk geschiede; maar was de laatste quaal erger dan de eerste: want kort daar na wierden zy alle van hun eigen Volk gemassacreert; gelyk ik mede oogschynelyk zag van een Duitsehe Kapitein, genaamt *Jan Wederos*, welke dicht by my staande, van zyn eigen Knecht gevangen, en gebonden zynde, schandelyk wierd om het leeven gebragt. Den Chirurgyn, mede omtrent my staande, en zulks aanziende, wilde zich van de Muur ter neder werpen, om daar door uit zodaanige Schelmen hun handen te komen: maar ik wederhield hem, en my in den zin vallende, dat onder den Toorn, waar wy by stonden, zeker schietgat van

van een Kanon was, zeer bequaam voor ons om te escapeeren, alzo anders door ons eigen Volk alle om den hals hadden gekomen. Ik belaste den Chirurgyn, met zyn Knecht, zynde een *Pool*, en noch 2 Matroozen, genaamt *Karsten Brand*, en *Jacob Trappen*, dat zy my zouden volgen: om laag komende, vonden wy by het schietgat Schildwacht staan: ik belaste, ons door te laten. Deze Gasten, de verraadery niet wetende, lieten ons door passeeren; den Chirurgyn had de voortocht, en ik volgde: maar de 2 Matroozen, en den *Poolfchen* Knecht vernamen wy niet. Wy moesten tot den hals toe de Stads Vesten doorwaaden, om aan 't verbrande *Farters*-quartier, daar het op 't veiligste was, te geraaken. Zy schooten van de Stads Muur dapper met Musquetten na ons; maar het was al zonder effect, zynde doe de klok 3 uren op den dag. Myn geweer was een Pistool, en dat van den Chirurgyn een getrokken Roer en een Pistool. Ik marcheerde vooraan; daar quamen 2 Perzoonen tegen ons aan; wy meenden dat het *Cosakken* waren, waar over den Chirurgyn zeer ontitelt wierd, en schoot op hun met zyn Pistool; dat gedaan zynde, liep hy van my af, en smect zichzelf in de Rivier, als wanhoopende: doch ik dacht noch wist niet dat hy zichzelf had in 't water geworpen. Ik bevond dat deze 2 Perzoonen mede uit de Stad waren gevlucht, en daar op den Chirurgyn toeroepende, dat het goed Volk was, kreeg ik echter geen antwoord; ik ging na hem zien, en vond hem, na een weinig gezogt te hebben, in 't water leggen; van waar ik hem, byna half dood, weder uittrok: wat bedaart zynde, gingen wy weder voort, en vonden aan de Rivier een klein Schuitje, met een Man daar in slaapende; die wy dwongen met ons te gaan. Aldus gingen wy met ons 5, waar onder de 2 bovengenoemde *Ruffchen*, in 't Vaarttuig zitten, en roeiden zo voort de Rivier af, zynde doe omtrent 9 uren op den dag. Wy hoorden noch dapper van een Bolwerk schieten, en quamen ten 10 uren met het Jol aan een Viſſchery, genaamt den *Troſilzen Oestjoeg*, daar wy de Viſſchers al het gepasseerde verhaalden. Wy wilden van daar verder gaan, maar de *Ruffchen* wilden niet meê, zo dat zy daar bleven. Ik zeide tegen den Chirurgyn, dat wy daar niet zeker waren, van in de *Cosakken* hun handen te vallen, en het beter was, dat wy met het Jol na Zee toe gingen, en ons liever te geeven in de handen van God, als te vallen in de handen van Verraaders. Ik bragt met bidden en smeeken zo veel te weeg, dat den

Chi-

Chirurgyn resolveerde mede na de Zee te gaan. Ik had doemaals omtrent 35 Guldens, zynde 7 *Roebels*, aan geld by my: wy koggten een Muggetent, en een Byl, met een groot Brood, van omtrent 10 ponden zwaar, en roeiden zo met ons tweën, in de naame Gods, voor stroom af. Na 2 uren roeijens, ontmoeten ons een Visschers Boot, waar in 3 Perzoonen waren, welke wy mede het runueeren van *Astracan* verhaalden. Zy gaven ons zeer goede woorden, en beloofden ons in quaade voorvallen behulpzaam te zyn; wy roeiden met hun aan deszelfs Visschery, genaamt *Ivanowa Oestjoeg*, daar wy aankomende, een *Rusch* Overste vonden, met 2 Kapiteinen, en 46 *Russche Strelitsen* of Zoldaaten. De Overste was genaamt *Maxim Lopatim*, die van de Stad *Terki* na *Astracan* meende te gaan, niet wetende van deze rebelie der *Cosakken*, en dat dezelve de Stad hadden overrompelt. Hy meende met een Bootje, nevens 2 Kapiteinen, weder na *Terki* te gaan, neemende afscheid van zyne Zoldaaten, en deed de Bagagie in ons Bootje. Dus roeiden wy met ons 5 voort, en quamen tegen den avond noch in de *Caspische Zee*, en streeken by de Wal heen. Een weinig tyd daar na vernamen wy een Jol; 't welk ons naroeide: wy deden ons best, maar zy naderden ons, en omtrent ons komende, smet zich een van de *Russche* Kapiteins in 't water, zich meenende te verdrinken; doch wierd by hun geborgen. Al het Geweer dat wy hadden, was myn Pistool; den Chirurgyn had zyn Geweer, daar hy zich in 't water had gesmeeten, verlooren. In het Vaartuig was het Volk van de Overste, met de voorgemelde Visschers, welke zich, zedert ons vertrek van hun, mede *Cosaks* hadden verklaart, en namen ons gevangen, plunderden ons naakt uit, en bonden ons wel vast; en quamen 's nachts weder op de Visschery, alwaar den Oversten wierd toegestaan, om den gantschen nacht in de Kerk met gebeden door te brengen, en wy wierden door de Wachters bewaart.

Op Donderdag, den 25 Juny, maakten deze nieuwgewordene *Cosakken* zich gereed om met ons 5 Gevangenen na *Astracan* te gaan; 't welk geschiede: en omtrent 's namiddags kreegen wy de Stad in 't gezicht. Onze Roovers gingen op een Veld, en deelden den Buit, die zy van ons bekomen hadden. Ik gaf dien tyd aan den Chirurgyn te kennen, dat daar goede apparentie was, om hun den hals te breeken, also wy doemaals niet gebonden waren, en het Bootje aan een halve Pick was vast gemaakt, van welke halve Pick

ik my gemakkelyk meester konde maaken. Den Chirurgyn het den *Ruffche* Overfte mede te kennen geevende, of hy met ons wilde heulen: maar waren by den verkeerden Man; en alzo dien Gek vermeende eenige gunft van hun te krygen, gaf de *Cofakken* ons voorneemen te kennen, en dat zy op hun hoede zouden zyn: zy ftelden doe voorts een Schildwacht om op ons te paffen. Ik zeide tegens den Chirurgyn, den aanflag mislukt zynde, dat ik wilde zien my met de vlucht te falveeren, en eerst een ftuk weegs op het Eiland loopen, en dan over het water te zwemmen, en alzo my by den *Tarter* te begeeven. Ik ftelde het in 't werk: maar wierd kort vervolgt; doch zouden my niet gekreegen hebben, had ik niet komen te vallen, dat my veel verachterde; echter begaf ik my na 't water, 't welk zeer ondiep was, en alwaar zy my weder kreegen, floegen my heel onbarmhartig, bond en blaauw, dat myn ligchaam als gemartelt was, daar op bonden zy my zo ftyf, dat alles bond en blaauw wierd, en fmeeten my zo in de Boot neder, en roeiden met ons voort na de Stad. Onderwegen maakte den Chirurgyn met hun accoord, indien zy ons in 't leeven wilden laaten, ik zoude voor myn Rantzoen 100 *Roebels*, dat is 500 Guldens, geeven, en den Chirurgyn 50 *Roebels*, dat is 250 Guldens: zy beloofden hun beft daar toe te zullen doen, om dat Geld te mogen gewinnen. Tegens den avond quamen wy te *Astracan*, en wierden aanftonds als Gevangenen voor den *Cofakfchen* Generaal gebragt; zynde ik meest naakt, en niet meer als een Lederen Broek vol gaten aan hebbende, en bloots beens. Gemelde Veldheer zat op de ftraat, op zyn *Turkfch*, kruisbeens, gelyk by ons de *Snyders*, voor den *Metropoliet* of *Ruffchen* Biffchop zyn deur, Brandewyn drinkende, en zeer dronken zynde. Hy vroeg den Chirurgyn, wie hy was? 't Welk hem bekend maakt hebbende, fchonk hy hem het leeven; en ordonneerde hem, zyne gequetfte *Cofakken* te verbinden. Daar na vraagde hy, wie ik was? Den Chirurgyn zeide, ik zyn Cameraat te zyn. Daar op vroeg hy voorts, wat ik doen konde? Waar op ik niets antwoorde. Den Chirurgyn ging weg, latende my alleen ftaan. Den *Ruffchen* Overfte geëxamineert zynde, wierd leevendig van een hoogen Toorn, den *Roofcat* genaamt, by my neder gefmeeten. Van dezen Toorn was ook den Viceroy of Gouverneur, na veele tormenten, leevendig afgefmeeten. Dezen Heer was genaamt *Ivan Simeumnowitz Professorofski*. Als mede zyn Onder-Canfelier; en wierden alle de Officiers,

ciers, zo groot als klein, nedergehouden, of in 't water gesmeeten. Daar wierden te dier tyd veele onmenschelyke wreedheden gepleegt; doch den grooten God gaf my een Leeuwenhart. Den Veldheer my onvertsaagd aan ziende, belaste my Brandewyn te geeven: ik dronk twee groote Schaalen uit; en daar na ordonneerde hy, datze my na 't Leger zouden brengen. Wat van de 2 *Russche* Kapiteinen quam, weet ik niet. Zo als ik voorby gevangkelyk na het Leger wierd gebragt, en op een Boot gelegt, leggende naast aan die van des Veldheers, alwaar een Tent op stond, wierd ik bekent van een *Rusch* Zoldaat, dewelke aanstonds aan de Weduwe van den voorverhaalden *Schotschen* Edelman, of Overste Luitenant, zo hy met de 500 Mannen was uitgegaan, zeide, dat ik noch in 't leeven was. Ik heb verhaalt, dat van de Duitche Officiers, zo met gemelde Overste Luitenant, waaren uitgetrokken, eenen *Paul Rudolf*, en zyn Stiefzoon is geweest, welke Jongman, zynde Stiefzoon van *Rudolf*, in 't leeven was gebleven, hoe en op wat manier, is te lang hier te verhaalen; zynde hy een gedwongen en geveinsde *Cosak*, hebbende de natuurlyke *Russche* spraak. Deze Jongman, hoorende dat ik noch in 't leeven was, vond my op de Boot; en geduurende die tyd wierd 'er veel Volk gebragt, en in 't water geworpen. Op deze Boot bleef ik gevangen, tot Vrydags, zynde den 27 *Juny*, ziende alle ommezien den dood te ontmoet. Daar na bragten zy my gevangen onder een Toorn, daar ik zo onmenschelyk gebonden en getracteert wierd, dat my alle de leden bestierven: voor eerst myn armen gevleugelt, de handen op de rug, en zo voort dezelve aan myn voeten zo schrikkelyk styf gebonden, dat het onverdraagelyk scheen. Ik also leggende, bragt dien gantschen dag met kermen en klaagen over. Den Chirurgyn, en een Jongman, genaamt *Faber*, voor dezen aangeroot, quamen my bezoeken. Ik gaf ordre om myn dood te besolliciteeren, en dit by den *Cosakschen* Veldheer bekent te maaken: maar zy raaden my zulks af. Echter bad ik hun, om Christus wille, myn dood te verzoeken, en de reden van 't zelve, en waarom ik zulks van hun bad, te kennen te geeven. Daar was een ordre onder de *Cosakken*, zo wie voor een Gevangen quam te spreken, dat hy zelfs moest sterven: zo dat deze Jongman, *Lodewyk Faber*, my zeide, zulks te willen doen. Hy besloot dan, aan den Veldheer te vraagen, wat dood hy my wilde aandoen? Daar op scheidde hy van my.

Deze nacht wierd ik zo onmenschelyk getraçteeert van de *Cosakken*, welke uit de *Ukraine* van daan waren, en genaamt worden, *Gogelatsche*. Ik hield voorts huis met de Padden, en andere onreine Gedrochten, die continuëel over myn hoofd en ligchaam liepen, en in den Toorn niet ontbraken. Ik dus leggende gebonden, als verhaalt heb, riep de gantsche nacht tot mynen Zaligmaaker, en daar mede den tyd doorbrengende, en my vast prepareerende tot de dood, dewelke ik voor de waarheid verklaare, niet hebbe gevreesst; maar was meest bedugt voor een schrikkelyke martelificatie, als van by de beenen opgehangen te worden, daar ik mede gedreigt wierd.

Op Zaterdag, den 28 *Juny*, quam den voornoemden *Faber* en Chirurgyn my zeggen, dat den *Cosakschen* Veldheer my voor hem ontbood. Ik los ontbonden zynde, wierd voor hem gebragt, en na eenige woorden spreekens, zeide hy eindelyk, dat ik met *Faber* na huis zoude gaan. Van Zondags tot aan Donderdags was ik daar in huis, in welke tyd daar groote tyrannye geschiede, zo de Menschen by de beenen en voeten op te hangen, als van handen en voeten af te snyden.

Op Donderdag, den 3 *July*, wierd ik wedergevangen genomen, en aan de waterkant aan de Rivier gebragt, niet anders denkende, of ik zou die tyd sterven. En de *Cosakken* zeiden my, zo ik daar van wilde bevryd weezen, zo moest ik de 100 *Roebels*, welke den Chirurgyn beloofd had, voor myn Rantzoen te geeven, betaalen. Waar op gemelde *Faber* my vry kocht; en alzo hy mede eengedwongen *Cosak* was, en van zyn eigen Geld moest deelen, beloofde hy hun zyn portie mede te verhandreiken; dat een Christelyke daad was. Want buiten dit vrykopen, mogt niet getwyffelt worden, of ik was een dood Man: welke 500 Guldens ik aan den voornoemden *Faber*, voor dat hy my, naast God, vry gekocht heeft van den dood, wederom moet betaalen.

Op Zondag wierd ik weder by den Hoofdman, doe weezende in des Keizers Kelder, ontboden, alwaar ik 3 *Cosakken* vond, myne Kleederen aan hebbende, en met myne Instrumenten en Boeken onderhanden. Den Hoofdman der *Cosakken* dronk my dikwylstoe, en alzo hy heel dronken wierd, en ik vreezende voor zyne quaade luimen, ging stillerjes van hem.

Daar passeerden te dier tyd veel gedenkwaardigs, dat te lang is om hier te verhaalen. Ik bleef tot Woensdag, zynde den 9 *dito*,
noch

noch onder de *Cofakken*, niet anders hoorende en ziende als alle dagen groote tyrannye, en onmenschelyke wreedheden aan veele onnozele Menschen pleegen. Op dezen dag wierd 'er een Secretaris, genaamt *Alexe Alexewitz*, aan een Vischhaak leevendig by de ribben opgehangen, als mede een *Chan* zyn Zoon uit *Gilaan*: als mede noch 2 Zoonen van den Viceroy aan de Muur van het Slot by de voeten opgehangen. Deze Kinderen waren beide *Boris* genaamt, den eenen 16 en de andere 7 a 8 jaaren oud zynde. Op Donderdag, den 10 *dito*, vond men de Kinderen noch in 't leeven te zyn; den jongsten wierd door voorbidden afgenomen, en in 't leeven gehouden; maar den oudsten moest van den zelfden Toorn gesmeeten worden, daar zyn Vader van te vooren afgeworpen was. Op dien tyd verstond ik, dat een van myn Matroosen, genaamt *Karsten Brand*, ook noch in 't leeven was, welke ik meende dat in 't overrompelen van de Stad, gelyk de andere Duitfche Natie, mede om 't leeven was gekomen; maar alzo hy van Tronie wel een *Perfiaan* geleek, hadden de *Cofakken* hem ook daar voor aan gezien: want het meeste deel van die Natie was in 't leeven behouden; om wat reden is my onbekent.

Op den 20 *July* vertrok den *Cofakfchen* Generaal, met een ontallyk getal van kleine Vaartuigen, omtrent 1200 Mannen sterk zynde, latende tot bezetting in *Astracan* uit ieder 100 Mannen 20 Zoldaaten, daar over hy stelde 2 Gouverneurs; den eenen derzelven was een oude *Cofak*, geboortig van de Rivier *Don*, genaamt *Wassielje Rodionof*, den anderen een *Rusfch*-gedoopte, genaamt *Ivanowitz*.

Den 2 *Augusty* geschieden 'er noch groote moorderyen in de Stad, alwaar dagelyks niet anders omging, wordende den eenen dag meer, en den anderen dag min, wel 150 Perzoonen deerlyk omgebragt, welkers bloed van de Tirannen in der onnozele Gequetften Aangezichten wierd gespoogen en geworpen. Van die tyd af begon ik een Kuil in de aarde te graaven, om my in tyd van nood te kunnen verbergen, en waar in ik my veelyds onthiel, hoorende dagelyks niet anders als van tyrannye, en 't gekryt van ftokoude en jonge klonk byna tot aan den Hemel. Ik was continueel in groote benaauwdheid, my niet anders inbeeldende, of ik zou alle oogenblikken van 't leeven berooft worden. Edoch, dagelyks practifcerende hoe ik my best zoude kunnen falveeren. Ik fchreef omtrent deze tyd 3 Brieven na *Ispahan*. Korts te vooren was de Perzoon *Karsten Brand* vry gelaaten, zynde den zelve die met my en den Chirurgyen door

te gat van de Muur meende door te raaken, om zo, gelyk als wy, weg te komen; maar wierd, in ons te vervolgen, genomen. Hy nu, als gezegt heb, wat zwart zynde, was voor een *Persiaan* gevangen, en zo vry gekomen; anders waren alle Duitſche Officiers doodgeſlagen, except de Stiefzoon van Kapitein *Rudolf*, die genaamt was *Lodewyk Fabritius*, dewelke alleen uit de Officiers was overgeſchooten.

Omtrent deze tyd quam den Chirurgyen met tydinge, dat ons Volk, die met de Boot waren weggevlucht, en my hadden verlaaten, geſtrand waren aan het *Dageſtaniſche* of *Scemcal* zyn Land, gelegen aan de *Caspifche Zee*.

Den 22 *Auguſty* pleegde men noch veele tyranny in de Stad, als van armen en beenen af te houwen, en in 't water te verdrinken. Den Chirurgyen had een Paspoot geobtineert, om met een Knecht te mogen vertrekken, mits dat hy *Lodewyk Faber* tot Borg ſtelde, dat hy wederom zou komen. Ik reſolveerde, in Gods Naam, onder den dekmantel van zyn Knecht, met hem te gaan, alzo 'er een Boot met *Benjaaniſche* Koopluiden na *Derbent* zou vertrekken, daar wy reſolveerden mede te gaan. De Koopluiden waren mede van alles berooft.

Op Zondag, zynde den 24 *Auguſty*, wierd my het hair van myn hoofd geſchooren, en met een Scheermes afgeſchraapt.

Op Maandag, den 25 dito, gingen wy in Gods Naame in de Boot: ik daar na toe met een zak op myn ſchouders, en gaande al bukkende voor my heen, op dat ik van niemand bekend zou worden.

Op den namiddag vertrokken wy van den *Juat* of *Tartars-Quartieren*. Op Dingsdag quamen wy in de Zee, zagen 3 Vaartuigen onder de Wal, die met ons heen liepen, onzen cours was na 't Zuiden: wy pafſeerden *Settinabo Gora*, de wind liep Noordooft, en het wierd op den avond ſtil. Woensdags praayden ons een van de Barken, welke ons zeiden, mede van *Aſtracan* te komen, en dat met Zoutwaaren gelaaden, gaande na *Terki*. Wy zeilden met hun langs de Wal, op 11 of 12 voeten water, dicht by het gebroken Land, dat met Riet bewaſſchen was; 's avonds zetten 't deze Vaartuigen omtrent een Gooteling-ſchoot van ons af. Kort daar na quamen 'er twee Barken op ons af, zynde in elk omtrent 9 Mannen, en wy waren in onze Bark omtrent 46 Perzoonen, zynde meeft *Benjaanen*, doch eenige *Persiaanen*, *Tartaaren* en *Bouchaaren*; zy gaven datelyk

vuur

vuur op ons, maar niemand quetzende. Zy ons naderende, vielen de *Benjaanen* op hun knien, biddende om lyfsgenade. Zy quamen over, en plunderden alles wat noch overig was, ja tot onze Provisie in kluis. Ik had omtrent 8 *Roebels* in geld, en myn Signetring. De Ring was al eens van de *Cosakken* weder gekogt. Ik had myn Geld en Ring te vooren den Chirurgyn te bewaaren gegeven, die zeer van hun gedreigt wierd, om gepynigt te worden, en dat hy zou zeggen, wie Geld had, en dat men het aan hun zou geeven. Hy van hun niet kunnende ontslagen worden, alzo hy hard van hun geperst en qualyk getraecteert wierd, ja ook gedreigt, hem in 't water te willen verzuipen. Doe gaf den Chirurgyn hunluiden myn Geld en Ring, met noch 4 dubbelde Ducaaten. Den Chirurgyn had noch 52 Ducaaten op een zonderlinge wyze in zyn lyf verborgen. Zy vroegen doe, wat voor een ik was? Den Chirurgyn zeide, een *Georgiaan*.

De *Cosakken* alles weggenomen en geplundert hebbende, hielden onder elkanderen raad, wat zy met ons zouden doen; 't geen noch ten besten afliep, alzo zy ons alle het leeven schonken, op conditie, dat wy t'Zeewaarts moesten loopen: en zeiden, *Zo wy u weder by de Wal vinden, zo zullen wy u alle over Boord werpen, en doen verzuipen.*

Daar op gingen zy 's avonds met den Buit van ons, en wy liepen des nachts met een donkere Maan in Zee, en zetten 't op 3 vademen water, zynde de wind West, met een styve koelte, zo dat alle de *Benjaanen*, *Persjaanen*, en *Bouchaaren* zeer beangst wierden, doch hadden geen nood; wy hielden het daar ten Anker tot Zaturdag, zynde den 30 *dito*, als wanneer het weder wat bedaart zynde, wy ons Anker ligten, en liepen weder na de Wal, hoewel ik en andre daar hard tegen waren. Onder de Wal komende, ontdekten wy weder 2 Vaartuigen, waar af 't eene voort jacht op ons maakte. Wy roeiden en zeilden met een klein koeltje weder t'Zeewaarts in om den Oost; echter haalden zy ons in, en quamen weder aan Boord. Ik en den Chirurgyn hadden van elkander affcheid genomen, niet anders denkende, of wy zouden nu moeten sterven. Zy plunderden weder. Ik had my met Zwartzel en Vet besmeert, en een Doek om den Kop gedaan, gelyk de *Benjaanen*. Zy vroegen aan den Chirurgyn, zo zag ik 'er uit, wat voor een Duivel ik was? En alzo zy ondertuffchen doende waren om al ons resteerende Brood weg te nee-

neemen, zo wees ik met myn hand na den Mond; en zy waren noch zo barmhartig, datze ons een gedeelte Brood lieten houden. Eenige sloegen ook zeer hard op den Chirurgyn, die voor een *Pool* passeerde; maar 2 *Dagestansche* Koopluiden moesten het met de dood bekopen, die uit de Boot wierden genomen, en in 't water gesmeeten zynde, aanstonds moesten verdrinken. Zy dreigden ons alle zo te doen, indien wy weder by de Wal quamen. Ik had noch altoos een klein Compasje by my gehad, dat doemaals mede weg raakte, zo dat wy by gising op de Zon en Noordstar moesten zeilen. Het begon 's avonds hard op te koelen, en zy ons verlatende, kneepen weder na de Wal, en wy bleeven ten Anker leggen, op 3 en een halve vadem water. Den Chirurgyn had zyn 52 Ducaaten weder in 't lyf verborgen gehad.

De wind bleef tot Donderdag meest Noordwest ten Noorden, doe koelde het zeer hard uit den West-Noordwesten, dat een goede wind was; doch de *Benjaanen* wilden niet dat wy het Anker zouden ligten, alzo het na hun zin te hard waayde.

Op Zaterdag, den 6 *September*, ligten wy ons Anker met een styve koelte, de wind als vooren, en liepen omtrent Zuiden aan, doch wel zo Westelyk; wy zagen een Vaartuig ten Anker leggen, zynde mede een Boot met *Persiaanen*, welke met ons te gelyk van *Astracan* waren gegaan: deze hadden geen *Cosaksche* Roovers vernomen, alzo zy het verder in Zee hadden gehouden. Zy ligten hun Anker, en zeilden met ons voort; 's avonds liep de wind Noordooft, en ik bemerkende dat wy te Westelyk liepen, was daar heel tegen; doch het mogt niet helpen, wat ik daar van oordeelde. Zo bevonden wy ons 's morgens weder dicht onder de Wal, de wind Ooft ten Noorden. Met deze Vaartuigen is niet wel te zeilen, of moeten 12 Streeken van het Compas van de wind tot hun voordeel hebben. Wy liepen by de Wal heen; maar op den avond stil wordende, roeiden wy van de Wal, en verlooren doe onzen Makker: de provisie was doe juist by ons op, en wy aten noch eenige overgeschotene kruimen van beschimmelt Brood. Daar waren 'er veele onder ons gezelschap, als de *Bouchaaren*, *Persiaanen* en *Tartaaren*, die alle geen Provisie meer hadden. De *Benjaanen* waren noch best voorzien; zy gaven ons daags, van 't geen zy hadden, ieder 2 ongerezene dunne Kockjes, gelyk Pannekoeken, zo dat wy grooten honger moesten lyden.

De wind liep Ooft en Ooft ten Zuiden, en wy zetten 't ten Anker, en bleeven 3 dagen op een halve vadem diepte leggen. Wy zagen middelerwyl veele differente Vaartuigen; het was zomtyds heel ftill, ligten ons Anker, en roeiden weder voort. Wy hadden ook geen Brandhout meer, om altemets noch wat Pap te kooken, en Koeken te bakken van eenig Meel, dat de *Benjaanen* noch by hun hadden; doe wierd al het geene noch overig was te zamen gelegd: ik gaf raad om eenige ftukken Hout van de Doft te houwen; 't welk gechiede; dat ons noch al vry gediensfig quam. Wy kreegen weder ons Rantsoen, doch was weinig genoeg, zo dat wy ter naauwer nood daar het leeven by konden houden. De wind Ooft en Ooft ten Noorden loopende, zeilden wy Zuiden heen, langs de Wal; tegens den avond, den 10 *September*, quamen wy ten Anker: wy lagen dicht aan de Wal op 5 voeten water; ik sprong aan Land, om Hout en Kruiden te zoeken, en vond eenig Brandhout, dat ik aan Boord bragt.

Op Donderdag, den 11 *dito*, zeilden wy langs de Wal heen, en zagen voor uit onder de Wal 4 a 5 Zeilen, die het tegenden avond in 't gebroken Land zetten; wy gingen voort tot op een andere plaats, omtrent een myl van hun, alwaar wy ten Anker quamen op 2 vademmen water. 't Begon zeer hard uit den Oosten en Ooft Zuid-oost te waaijen, en kreegen veel water over. Wy paffeerden die nacht, met uitftaan van veel elenden, en wierd alles nat. De *Benjaanen*, zynde zeer arme Luiden, konden niet tegen veel ongemak; dan 't wierd goedgevonden, alle onze Touwen op 't Dregtouw te fteeken, en voeren zo door de barningen aan 't Land, ftaken een Waker op het Touw, en lieten het doe flippen, en quamen met fchoveelen, alzo onze Bark een platboom was, geheel op het Land: de wind was Ooft Zuid-oost, met harde koelte. Op Zaterdag wierden wy voor de derdemaal geplundert, den Chirurgyn niet behoudende dan een Hemd en Onderbroek, hebbende geen tyd gehad om zyn Ducaaten op de ordinaire manier te verbergen, alzo de *Cofakken* te Land quamen, en ons overvielen, zo had *Jan* zyn Ducaaten in 't zand begraaven, zyn Roer of Musquet daar omtrent tot een teken in 't Riet fmytende, om dezelve t'zyner tyd weder te kunnen vinden. Ik verborg my mede in 't Riet, leggende plat op myn buik, met een Pfalmboek, dat ik noch had behouden, naaft my. Ik wierd gevonden; maar veinsde zot te zyn; 't welk my wel gelukte. Zy

disputeerde onder elkanderen, zeggende den eenen, ik was een Duits; doch den Chirurgyn maakte een *Georgiaan* van my. Waar na zy alles, wat hun aanstond, 't welk niet veel te beduiden was, als alleen 6 Guldens aan Zilvergeld, dat zy mede weg kreegen. Een der *Cofakken* het Musquet van den Chirurgyn vindende, raapte het op, 't geen hy echter, alzo het hem niet aanstond, weder weg wierp. Zo was den Chirurgyn in groot prykel om zyn Ducaaten te verliezen: doch als de *Cofakken* op den avond van ons gingen, vonden wy de Ducaaten, na veel zoekens, weder. Wy hadden de *Cofakken* gevraagd, of wy de Stad *Tarku* al gepasseert waren, dan of wy die vooruit hadden? Maar kreegen van hun geen regt bescheid: zo dat wy niet wisten waar omtrent dat wy waren. Wy vonden hier eenige groene Kruiden, die wy aten, daar wy ons voor die tyd mede moesten geneeren. 't Waayde dagelyks heel hard uit den Oost Zuidooften.

Den 20 *September* wierd het weder mooy weér, de wind Oost Zuidooft ten Noorden: 's morgens voor den dag maakten wy ons weder onder Zeil, en passeerden dien morgen verscheide Vaartuigen. De wind wederom na het Oost Zuidooften loopende, quamen wy omtrent een myl van de voorige plaats ten Anker. Wy lagen regt in de Barning, en het begon zeer hard te waaijen. Op den namiddag vertoonde zich op de Strand omtrent 30 Mannen, zynde *Tartaaren*; welke riepen, dat wy zouden aan Land komen: daar hadden wy weder geen kleine vrees, meenende niet anders, als alle Slaaven te zyn. Een der principaalste *Benjaanen* sprong over Boord, liep aan 't Land, en viel op zyn kniën. Onze Boot wierd aan 't Land gehaalt; na dat zy met malkanderen beraadslaagt hadden, zo eifchten zy Rantsoen voor ons; en wierd op 3 *Roebels* de Man geaccordeert. Wy zouden onze Boot verlaaten, en met hun gaan: het waren *Circassche* en *Nagaysche Tartaren*, en bleeven de *Indiaanen* of *Benjaanen* Borg voor ons Rantsoen. Wy gingen omtrent 2 mylen met hun: ik droeg een Kistje met Boeken, zynde bloots voets, zo dat, door de struiken van Boomen en anders, myn voeten t'eenemaal in bloed waren, en was jammerlyk toegestelt. Tegen den avond quamen wy aan een Baay, daar hun Vaartuig was. Daar waren op die plaats verscheiden *Russchen* by hun, onder alle een *Rusfch* Schryver, en een *Armenier*, die ik tot *Astracan* gekent had, welke my Brood en Visch gaven: ik at zo ongemeen veel, dat zy
my

my waarschouden, om myn gezondheid niet te verliezen; daar ik in die tyd weinig acht op sloeg: want ik en den Chirurzyn waren zeer verhongert; zo dat zy, op dat wy niet al te veel zouden eeten, het Brood van ons weg namen. Hier waren wy 3 dagen, wagtende op de wind, om dan na *Tarku* te gaan; en alzo daar ook weinig Provifie was, en men in een dag tot de Stad *Tarku* konde gaan, hoewel niet zonder groot gevaar, om van de *Tartaaren* gevangen te worden, zo hebben wy echter geresolveert, op Dingsdag, den 30 September, te voet na *Tarku* te gaan, 't welk wy vroeg met den dag begonnen.

Ik was noch zeer elendig aan myn voeten gestelt; wy passeerden veel Water en gebroken Land, waar door wy veelyds tot den hals door moesten marcheeren, en quamen des nachts in een *Tartars* Dorp, dat onder den *Circasschen* Vorst, genaamt *Knees Bolaat Gonsalowitz*, behoorde. Deze *Tartaaren* waren *Nagaijen*. Wy sliepen daar 's nachts; 's morgens gingen wy weder voort, en quamen een weinig voor de middag tot *Tarku*, logeerden in 't *Circassche* Quartier; daar den Chirurzyn onder de *Circassen* een Vriend had, die wy 8 Ducaaten beloofde, om ons tot *Derbent* te convojeeren, of een Man tot *Tarku* in zyn plaats te stellen; 't welk hy aannam. Hier sprak ik met zyn Keizerlyke Majesteits Factoor, *Ivan Turkin*, een Turk van geboorte, doch op zyn *Rusch* gedoopt, hebbende een Broeder in *Moscou* woonen, *Jacob Kok* of *Turk* genaamt, die Gereformeerd is. Deze was mede met een *Rusch* Schryver van *Astracan* in den *Circasschen* Vorst zyn Huis gevluht, en verzogten my zeer hard by hun in de Stad *Tarku* te blyven. Maar ik excuseerde my, zeggende, dat ik voorgenomen had, myn Reize met onze Compagnie te vervorderen. Ik had door het gulzig eeten myn maag zo zeer overlaaden, dat ik 2 dagen heel krank in *Tarku* lag. Hier hoorden wy ook, dat den Edelman *Danieli Tourlicof*, die voor een Post na *Moscou* was gezonden, aldaar in *Tarku* gevangen gebragt en verdronken was. Alhier was Gouverneur den voorgemelden Heer van *Astracan* zyn Broeder, genaamt *Knees Peter Simeumnowitz Proforofsky*. Deze Stad was mede *Cosaks* geworden, en men had aldaar eenige Oversten en Kapiteinen kapot gemaakt; den *Causelaans* t'eenemaal geplundert, en houdende den bovengenoemde Heer Gouverneur gevangen in zyn Huis.

Den 6 October vertrokken wy van de Stad *Tarku*, in Compagnie van de *Benjaanen*. BN. In onze groote hongersnood wierd 'er alle

dagen een Mans Rantsoen in 't water geworpen, dat by de *Benjaanen* schynt een Godsdienst te zyn. Wy passeerden in 't reizen op de wegen heel veele ja ettelyke duizenden van *Tartaaren*, alle meeit *Nagaijers*, daar wy by wylen niet weinig vrees voor hadden. Na 3 dagen reizens, quamen wy by een *Tartaarische* Plaats of Dorp, genaamt *Andre Dereefad*, staande onder een *Tartaarsch* Vorst, *Chappelle* genaamt. Wy bleven daar tot op Maandag, den 13 *dito*; hier zag ik een *Persiaan* met myn zwarte Fulpe Rok aan, die hy zeide, tot *Tarku* gekogt te hebben; zo dat ik nu regt bescheid wist, dat, God betert, al ons weggevluchte Volk gestrand en Slaaven waren: de Voering van gemelde Rok had my in *Moscou* 35 *Roebels* gekost. De *Persiaan* presenteerde my de Rok weder voor 526 *Roebels* te verkoopen; doch ik had niets.

Op Donderdag, den 16 *dito*, quamen wy weder in *Tarku*; wy hadden 2 *Armeners* tot Vrienden, deze bragten my weder by hun Vriend, om my te proteceteeren; maar hield my heel stil. Hier vonden wy *Lodewyk Faber*, daar wy hier boven van gesproken hebben, als mede den Matroos *Karsten Brand*, welke 3 weeken na ons van *Astracan* waren gevlucht, en al 8 dagen voor ons tot *Tarku* geweest waren; ik hield my, als gezegt heb, in *Tarku* heel stil, op dat ik van niemand mogt bekend gemaakt worden. In deze Plaats houd den *Calmukschen* Vorst, genaamt *Scemkal*, zyn Hof. Hier huurde den Chirurgyn, beschonken zynde, een *Koniak*, of Convojer, die met ons uit *Tarku* gekomen was, om voor 8 Ducaaten ons een Man te verschaffen, of zelfs mede te gaan. Nu, het Geld was het minste, de Perzoon derfde ons niet convojeeren buiten kennis van den *Scemkal*; die ons de passagie toestond.

Den 21 *dito* vertrokken wy uit *Tarku* met allerlei Natien van Volk, zynde veele te Paard en in Kareet, onze Reis neemende na *Derbent*; al waar wy, na 3 dagen reizens, aan quamen; en den 25 *October* regt voor den *Boynak* zynde, de plaats waar onze Duitsche gevangen waren. Wy zonden den *Circasschen* Convojer met een Brief in de Stad aan ons Volk, hun vermaanende, standvastig te blyven, indien zy in hun Christen Geloof wierden moeiljelyk gevallen, en dat ik myn best zou doen voor hun verlossinge. Gemelde Convojer quam niet wederom met bescheid te brengen, also wy hem betaalt hadden. Ik had mede aan de Gevangenen geschreven, dat zy my op *Derbent* zouden beschryven: maar heb die tyd niet een letter

van

van hun vernomen. In de Stad *Derbent* vond ik evenwel een van myn gewezen Conftapels, genaamt *Cornelis de Vries*, met noch een Matroos, *Pieter Arentsz. van Schevelingen*, welke mede 2 maanden by de *Calmukken* voor Slaaven hadden geweest, die my het volgende verhaalden: Dat, wanneer zy met de Sloep van *Astracan* gevaaren waren, na 10 dagen zeilens, zyn gekomen aan de *Dageftanfche Kust*, als wanneer het hard begon te waaijen, en hebbende niet veel te ceten, geresolveert waren met de Sloep te stranden; myn Goed, en dat van den Chirurgyn, begröeven zy meest alles op 't Land, nevens de Sloep verlaatende, marcheerden voort om na *Derbent* te gaan; welke Stad zy zeiden, 's avonds in 't gezicht hadden, en bleven dien nacht leggen uitrusten: maar bevonden hun in den morgenftond bezet van 22 of 23 *Calmukfche Tarters*, zynde alle te Paard; het Hooft derzelve *Calmukken* was den *Scemkal* zyn Broeder, genaamt *Aly Sultan*, die commandeerde over de Plaats *Boynak*, die hun alle gevangen neemende, en uitgeplundert hebbende, bonden hun achter aan de Paarden vast, en bragten hun 2 a 3 mylen te rug, daar zy alle deerlyk mishandelt wierden. De Vrouw van *Cornelis Brak*, die een klein Kind van omtrent 6 maanden had, wierd in 't byzyn van haar Man, fchandelyk door deze *Tartaaren* verkracht en mishandelt, en meest alle moedernaakt uitgekleet, na dat zy van de Roovers een weinig na Strand waren geconvojeert, van deze Schelmen verlaaten: maar in den avond fcheen den voornoemden *Aly Sultan* berouw te hebben, dat zy hunluiden hadden laaten gaan; zy wierden weder achterhaalt, en voor de twedemaal geplundert, en wat in 't eerste noch overgelaaten was, wierd nu alles weggenomen; maar inzonderheid ons Volk zeer tirannizeerende, en fchandelyk met hun handelende. De Vrouw en 't klein Kind wierden moedernaakt uitgekleet; een van 't Volk, daar groote mededogentheid in hebbende, had noch een klein dun Linnen Broekje aan, welk hy aan de Vrouw gaf, om haar fchamelheid daar mede te bedekken. De *Tartaaren* nu hebbende de gemaakte Slaaven onder hunluiden gedeelt, namentlyk, den Stuurman *Willem Barentsz.*, den Conftapel, den Blokemaaker, *Myndert Myndertsz.* Matroos, *Pieter Arentsz. van Schevelingen*, *Cornelis Brak* van Nieuwendam, zyn Vrouw en Kind, wierden alle in 't Dorp *Boynak* gebragt, alwaar den Conftapel en *Pieter Arentsz.* 2 maanden met hun geweest is. De Stuurman *Jan Albertsz.*, de Hoog-Bootsman *Pieter Bartelsz.*, *Anthony Munster*, Diamantflyper, *Wiggert Pop-*

pes, Matroos, en *Daniel Cornelisz.*, Matroos, wierden in een Dorp byzonder gebragt, en hebben zedert niets van hun gehoord. Den Zeilmaaker *J. J. Struys*, *Els Pieterisz.*, Matroos, en *Jacob Schram*, myn Tolk, welke 3 laatste Perzoonen in handen van de *Osmiensche Tartars* waren gevallen; alwaar mede een Vorst woont, wiens gebied tot dicht onder *Derbent* strekt. Den Conftapel, en *Pieter Arentsz.*, verhaalden my, dat zy alle zo in 't Dorp *Boynak* met malkanderen waren, wilden wegloopen, en dat op dien zelve dag den Stuurman *Willem Barentsz.*, en *Myndert Myndertsz.*, Matroos, waren weggevoert. Daar op spraken zy den Blokemaaker aan, of hy mede wilde; maar zeide neen; en *Cornelis Brak* die zeide, zyn Vrouw en Kind niet te kunnen verlaten; dat zy eindelyk geresolveert waren, met hun beiden weg te loopen; 't welk zy dedden, en quamen in 3 dagen reizens tot *Derbent*, alwaar zy van de *Benjaansche* Koopluiden in overvloed wierden gespyst, hebbende zy doemaals van my anders geen tydinge, of ik was by de voeten op het Schip, voor *Astracan* leggende, opgehangen. Zy wisten ook te zeggen, dat de Zeilmaaker *J. J. Struys*, eerst gekogt zynde voor een Paard, daar na tot *Derbent* weder verkogt wierd voor 125 *Abbas*, dat omtrent 100 Guldens Hollands geld is, en was de voornoemde Zeilmaaker met zyn Meeſter na de Stad *Scamachy* vertrokken.

Wy hadden aan den *Sultan* tot *Derbent* vrydom voor ons Volk gefoliciteert, die expres 2 Posten daar over na den *Calmukschen* Vorst heeft gezonden; doch te vergeefs, en quamen onverrichter zaaken wederom. Ik dan ziende dat tot *Derbent* dies aangaande niets uit te regten was, zo hield ik by den *Sultan* aan, om met 8 Paarden, dewelke daar toe ordre gaf, te mogen vertrekken. Wy echter de Paarden niet kunnende bekomen, was daar een *Caravane* met Koopluiden gered, welke zouden gaan na *Scamachy*. De Matroosfen liet ik te voet met de *Caravane* gaan, hun voorziende van Brood, en wy zeiden, hun voort te zullen volgen, indien wy geen Paarden quamen te huuren, daar wy weinig apparentie toe zagen. Wy resolveerden dan zo te voet te vertrekken, en was het doenlyk, om te zien of wy op halve weg tot *Scabran* Paarden konden huuren; die wy, daar komende, ook bequamen.

Den 22 *October* vertrokken wy weder van daar, en kreegen noch een *Mebenander* met ons, welke ons tot op een dag reizens by *Scamachy* geleide. Aldus quamen wy den 25 *October* tot *Scamachy*, als den

den Chirurgyn, genaamt *Jan van Termund*, *Lodewyk Faber*, Adjutant, en Vendrig onder den Troep, alzo onder den Troep van den Oversten Luitenant alleen was overgebleven, *Karsten Brand*, *Cornelis de Vries*, en *Pieter Arentsz.* Hier vonden wy mede den Zeilmaaker *J. J. Struys*, by een *Poolfche* Envoyé vry gekogt; zynde de Envoyé een *Georgiaan* van geboorte, die kort van te vooren met 17 wonden van zyn eigen Volk was gequetst, hebbende hy Gezant een *Poolf* Edelman, genaamt *Martin Eudan*, alias *Jan Gros*, zeer deerlyk doen vermoorden; om wat reden is my onbekent. Ik gaf een Request over aan den Gezant, hem biddende my te assisteeren by den *Chan*, tot verlossinge der Slaaven: dat hy my beloofde te doen; doch niet gevolgt. 't Scheen den voornoemden Gezant niet veel respect had, en ook niet heel eergierig was. Ik kreeg by den *Chan* audientie, vertoonende het ongelyk, dat ons Volk by de *Calmuken* overgekomen was. Hy zeide, de zaak te willen laten onderzoeken. Maar ziende, dat tot *Scamachy* mede niet was uit te regten tot verlossinge van onze gemaakte Slaaven, zo resolveerde ik na *Ispahan* te reizen. Wy namen 75 *Abbas* geld van een *Benjaansch* Koopman op, met belofte, in *Ispahan* komende, daar weder 100 voor te betaalen; waar voor den Chirurgyn Borg bleef: met deze conditie, zo de 100 *Abbas* in *Ispahan* niet betaalt wierden, men wederom gehouden zou wezen tot *Scamachy* 125 *Abbas* daar voor uit te keeren. Ik vereffende die tyd met den Chirurgyn, en schold hem 127 Guldens en 10 Stuivers kwyt, die ik hem in *Astracan* meer had betaald, als zyn Zyde Stoffen en Vellen waren bedraagende geweest, en voorts het Geld, dat hy my verschooten had, zynde 135 Guldens, waar af ik hem een Obligatie gaf; welke Gelden noch aan hem moeten betaalt worden, alzo gemelde Perzoon my met dezelve in myn groote nood en droefheid heeft geassisteert.

Den 15 *November* vertrok ik van *Scamachy*, in compagnie van *Cornelis*, den gewezene Constapel. Den Jongman *Pieter Arentsz.* bleef by den Chirurgyn; *Lodewyk Faber*, de Zeilmaaker en *Karsten Brand* by den *Poolfchen* Envoyé.

Den 2 *January* 1672 quamen wy tot *Ardebil*, na dat wy veel groote koude en zwaare armoede overvloedig genoeg hadden uitgestaan.

Den 26 *January*, 's Maandags, alzo wy niet meer hadden om van te leeven, en daar tot noch toe niemand van de Compagnie was geweest, om daar mede van *Ardebil* na *Ispahan* te reizen; zo resolveerden wy, met
den

den Constapel na de Stad *Tauris* te trekken, zynde 6 dagen reizens van *Ardebil*, te meer, alzo wy verstonden, dat zich daar eenige *Fransche* Capucynder Monniken onthielden, die wy hoopten, ons zouden asfistceeren. Ik had alrede tot *Ardebil*, uit nood, myn kopere Drinkschaal moeten verkoopen, met noch een Bekken en een Maal, daar voor ik kreeg 2 en een halve *Abbas*; daar by leende ik noch 5 *Abbas* van een *Benjaan* of *Indiaan*, met noch 6 *Abbas* voor de Vragt, zo dat ik een Obligatie van 11 *Abbas* aan den Voerman gaf, om in *Tauris* weder te betaalen.

Wy dan vertrokken, en quamen op Zondag, den eersten *Maart*, tot *Tauris*, alwaar wy 2 Capucyner Monniken vonden, die ons verwelkomende, my aanstonds asfistentie deden.

Op Maandag, den 2 *dito*, quam den Constapel, alzo ik een dag te voet vooruit gegaan was: wy wierden van de Capucynen beleeft onthaald. Daar waren kortst te voeren 2 *Franschen* uit *Smirna* gekomen, den eenen genaamt *Monfr. Lesul*, den anderen was een Chirurghyn, *Bianies* genaamt. De gemelde Paters maakten, dat ik 30 *Abbas* ontfong, en besteden voor my tot een Paard 15 *Abbas*. Ik gaf weder een Obligatie aan den Voerman van 45 *Abbas*, om in *Ispahan* te betaalen. Doe vertrokken wy den 4 *February* van *Tauris*, en in gevolg, zynde den 10 *Maart*, God lof, alhier in *Ispahan* met gezondheid gearriveert; en hielden alhier in een Logie *Sr. Fredrik Lambertsz. Bent* als Opperhoofd, *Reynier Kaasenbrood* de tweede Stem, en de derde was *Huybert Balden*, zynde alle in dienst van de Oostindische Compagnie; welke Messieurs my beleefd en wel bejegenden. Zy hebben den Constapel *Cornelis Cornelisz.* voorleden Zaturdag, hem voorziende van Geld en Kleederen, na *Gammeron* gezonden, als gy by zyn Brief kunt leezen, en die laten aan zyn Huisvrouw bestellen. Ik heb van den Constapel, Zeilmaaker en Matroos een Verklaaring tot *Scamachy* genomen, hoe dat zy van *Astracan* gevluht zyn, my en den Schipper achter latende.

Alles wat ik hier schryf, van my zelve gezien en gehoord te hebben, is waarachtig. Gy kunt dezen Brief tot een eeuwige gedachtenisse van my houden, daar uit gy kunt zien, wat rampen en groote perykelen een Mensch kan uitstaan. De Alderhoogsten zy gedankt, die my zo genadig heeft verloft! De Messieurs alhier zullen hun best doen voor de gevangene Slaaven, zynde ik daarom hier gekomen. Ik hoope dat God zyn zegen daar toe zal geeven. Niet anders, dan recommandeere UE. in Gods bescherminge.

Was ondertekent, DAVID BUTLER.
BLAD-